Μύθοι και παρεξηγήσεις

Ενα έργο της αναγέννησης δίχως τον δυτικότροπο ορθολογισμό - **Κριτική Σπύρος Παγιατάκης**

Πέδρο Καλντερόν ντε λα Μπάρκα
Η ζωή είναι ένα όνειρο
Σκηνοθ.: Θωμάς Μοσχόπουλος
Θέατρο Πόρτα

Από την παράσταση στο θέατρο Πόρτα, «Η ζωή είναι ένα όνειρο» του Πέδρο Καλντερόν ντε λα Μπάρκα, σε σκηνοθεσία Θωμά Μοσχόπουλου. Σκίτσο της Ελλης Σολομωνίδου - Μπαλάνου

«**Η ζωή** είναι ένα όνειρο» είναι ένα έργο που κολυμπάει σε βαθιά νερά. Η μάλλον μία κωμωδία γραμμένη (το 1636) σε στίχους από τον Ισπανό Πέδρο Καλντερόν ντε λα Μπάρκα, συγγραφέα της Αναγέννησης, την οποία ο Ελληνας σκηνοθέτης της, ο Θωμάς Μοσχόπουλος, την έσπρωξε ο ίδιος σε βαθιά νερά αναγκάζοντάς την να κολυμπήσει σε τρικυμία.

Πάντως, σίγουρα άξιζε τον κόπο. Οπως επίσης αξίζει να προλάβετε την παράσταση που θα παίζεται λίγες εβδομάδες ακόμα. Αυτό εάν βέβαια ανήκετε στην συνομοταξία των θεατών που επιθυμούν να έχουν μία μάλλον σοβαρή ενασχόληση με τη μεταφυσική, κι εφόσον σας απασχολεί η φαινομενολογική διαίρεση σε ιδεαλιστικά και υλιστικά συστήματα. Σίγουρα σας μπέρδεψα –ηθελημένα– γι' αυτό και σπεύδω να ξεκαθαρίσω: Το έργο –που συμπίπτει χρονικά και σε ύφος με το δικό μας Κρητικό Θέατρο το οποίο σταματά μετά την τελική πτώσης της Κρήτης στα 1669– στηρίζεται όπως πολλά δυτικά έργα της Αναγέννησης σε μύθους και παρεξηγήσεις.

Η πλοκή διαδραματίζεται σ' ένα φανταστικό βασίλειο με το όνομα Πολωνία. Ενας βασιλιάς, ο οποίος πιστεύει στην «επιστήμη» της Αστρολογίας, ακολουθώντας τις συμβουλές των αστρικών ζωδίων, κρατάει μυστική τη γέννηση του γιου του τον οποίο φυλακίζει σ' ένα μπουντρούμι για να μη τον διαδεχθεί πριν από τη ώρα που πρέπει. Ομως ο βασιλιάς Βασίλειος δεν είναι τόσο κακός όσο δείχνει και αλλάζοντας κάποτε γνώμη δοκιμάζει τις διοικητικές ικανότητες του υιού του Σιγισμούνδου. Υπάρχει ακόμα και μία υποπλοκή, όπου μία ανδρογυναίκα, η Ροζάουρα, κινεί γη και ουρανό για να εκδικηθεί για κάποια προσβολή που της έγινε.

«Ο Σαίξπηρ της Ιβηρικής»

Παρ' όλο που ο Πέδρο Καλντερόν ντε λα Μπάρκα έχει χαρακτηριστεί –από τους ίδιους τους Ισπανούς– ως ο Σαίξπηρ της Ιβηρικής Χερσονήσου, το συνολικό έργο του σε στίχους (αριστοτεχνικά και με σπίθες από χιούμορ μεταφρασμένο στην περίπτωσή μας από το Νίκο Χατζόπουλο) διέθετε προφανώς ένα είδος ποίησης, το οποίο δεν ευδοκίμησε ιδιαίτερα σε κεντροευρωπαϊκά κλίματα. Ετσι, δεν υπήρξε ουδεμία σχέση με τις παγκόσμιες σαιξπηρικές επιτυχίες.

«Θάνατος είναι αυτό που ζούμε στον ξύπνιο μας, όνειρα αυτά που βλέπουμε στον ύπνο μας.»

Παρ' όλο που το κείμενο εδώ αναφέρεται σε αρκετά ζοφερές σκέψεις και καταστάσεις («Θάνατος είναι αυτό που ζούμε στον ξύπνιο μας, όνειρα αυτά που βλέπουμε στον ύπνο μας»), το έργο χαρακτηρίστηκε κωμωδία, κι έτσι άλλωστε παίζεται ως επί το πλείστον μέχρι σήμερα. Οπου παίζεται.

Ομως, ο Θωμάς Μοσχόπουλος, αποφασίζοντας να απελευθερώσει τον όποιο δυτικότροπο ορθολογισμό υπάρχει μέσα στο κείμενο από τις τυποποιημένες και μηχανιστικές του λειτουργίες, εφάρμοσε και μεθόδευσε λογικές οι οποίες αγγίζουν την «ινδική φιλοσοφία», τον «περσικό μυστικισμό», τον «μύθο του Βούδα και τη χριστιανική του προσαρμογή», την «θεωρητική και παιδαγωγική ανάπτυξη του μύθου του σπηλαίου του Πλάτωνα», το «πνευματικό δόγμα του στωικισμού» και μερικά άλλα ακόμα τα οποία αναφέρονται λεπτομερώς μέσα στο πρόγραμμα της παράστασης.

Παρ' όλα αυτά, ομολογώ ότι η παράσταση με άγγιξε όσο ένα όνειρο ή έστω μια «ουσία». Με πρωταρχικό χρωματικό στοιχείο το κόκκινο (σκηνικά - κοστούμια με τη σφραγίδα των λουλουδάτων '60s –γιατί όχι; ταίριαξαν– από την Ελλη Παπαγεωργακοπούλου), με μία «φευγάτη» μουσική τύπου «Lucy in the Sky with Diamonds» από τους Cotik, με μία άνιση «ονειρική» ερμηνευτική γραμμή (με ενδιαφέρουσες σκηνικές παρουσίες την Αννα Μάσχα και τον Αργύρη Ξάφη, και συμβατικότερους τους Κώστα Μπερικόπουλο, Ιωάννα Παππά, Σωκράτη Πάτσικα, Γιώργο Γλάστρα και Βασίλη Μαυρογεωργίου) η παραγωγή του Θεάτρου Αμόρε που ξεψυχά τώρα μεταφυτεμένη στο Θέατρο Πόρτα συνιστάται σε όσους συλλέγουν ενδιαφέρουσες θεατρικές εμπειρίες για να θυμούνται μέχρις ότου γεράσουν. Ηταν καλή και δύσκολα ξεχνιέται.